

Salvador Albert

un escriptor del modernisme

per
**Josep Brugada i
Gutiérrez - Ravé**

NOTES BIOGRAFQUES

Salvador Albert i Pey, va néixer a la vila empordanesa de Palamós, el 2 de desembre de 1868. Estudià Magisteri i la carrera d'enginyer de Camins, Ports i Canals. Des de molt jove s'afilià al Partit Republicà i dins d'aquesta tendència política es destacà pel seu ideari socialista. El 1910 és elegit Diputat a Corts pel districte de la Bisbal. També en les eleccions celebrades el 28 de juny de 1931 tornà ésser elegit diputat en les eleccions per les Corts Constituents de 1931-1933. Salvador Albert s'inicià a la maçoneria, amb el nom simbòlic de «Castellar» pertanyent a les lògies GESORIA, de Sant Feliu de Guíxols i REDENCION de Palamós (1).

Exercí també el càrrec d'ambaixador de la República Espanyola a Bèlgica, en la capital d'aquest país. Salvador Albert es destacà notòriament en les seves tasques polítiques. Altrament hom n'ha estudiat les principals característiques de la seva trajectòria poètica i literària (2).

Entre altres activitats, l'escriptor de Palamós conreà el periodisme, col·laborà a «El Imparcial» i «La Jornada» de Madrid i a la premsa barcelonina de l'època; a «La Publicidad» i al «Día Gráfico». Participà i col·laborà també en la premsa del Partit Republicà, a «L'Autonomista». Salvador Albert conreà la crítica literària i participà plenament en les publicacions promotores del nostre modernisme. Va escriure en diverses revistes del moviment modernista a les comarques gironines. Participà a les revistes «Vida» i «Lectura» de Girona, a «El Programa» i «Proa» de Sant Feliu de Guíxols i Palamós, respectivament. No podem oblidar tampoc i pel que fa a les col·laboracions d'Albert, la seva participació en la premsa modernista del període; alguns dels seus escrits hom pot trobar-los en la revista «Joventut» i a la «Revista de Catalunya».

Salvador Albert fou un personatge molt vinculat a la vida política i cultural de Catalunya; esdevingué un home de lluita constant, popular i senzill. Carles Rahola ens retreu àdhuc alguns de llurs trets més significatius (3).

- (1) Vegeu Víctor Manuel Arbeloa «Diputats Catalans Maçons a les Corts Constituents (1931-1933)», Revista **Serra d'Or**, núm. 230, novembre 1978. Vegi's també **Presència**, núm. 543, any XVI, desembre 1980.
- (2) Fundació Salvador Vives Casajuana, **Obra poètica de Salvador Albert**. Pròleg de Miquel Dolç. Introducció, notes i Apèndix amb tria i comentaris d'Octavi Saltor. Barcelona, 1980.
- (3) CARLES RAHOLA **La joventut de Catalunya davant Europa**. Conferència donada a la U.F.N.R. de Sant Feliu de Guíxols, Girona, 1911.

«Home virtuós i senzill, severament bo, que és per damunt de tot un mestre. Abans que en els meus el seu nom ja és respectuosament als vostres llavis Salvador Albert. Ell ha donat a cada acció seva un sentit cultural. És aquesta la seva glòria; és aquest el segell d'or de tota llur obra. La vocació pedagògica, ell la porta, al cor, amorosament; no és pas estrany, doncs, que ella persisteixi a través de les seves activitats...».

Durant les llargues estades que Salvador Albert féu en la seva vida a la seva casa de Ventalló, a l'Alt Empordà, escriví i s'inspirà per a la gran majoria dels seus poemes. Tal i com també assenyala Rahola, l'Albert exercí de mestre en el col·legi «Vidal» de la vila de Sant Feliu de Guíxols. Molts dels detalls de la biografia de Salvador Albert es troben d'alguna manera palesats en el recent estudi que sobre l'autor ha realitzat Octavi Saltor. Salvador Albert, poeta mariner, aimador profund de la seva terra, home bo, pregonament humanista, morí a Cerdanyola el 13 de setembre de 1944. Abans de la seva mort, Salvador Albert romangué empresonat en la mateixa presó i en la mateixa cella on passà els seus darrers dies l'il·lustre i benvolgut gironí Carles Rahola.

L'OBRA LITERÀRIA DE SALVADOR ALBERT

L'aportació literària de Salvador Albert al conjunt de les lletres catalanes s'escau ben bé dins el moviment modernista català. Albert ha estat emmarcat per la crítica literària dins els anomenats poetes maragallians populars. Salvador Albert era un gran entusiasta i aferrissat seguidor de la lírica maragalliana, el poeta de Palamós estigué molt vinculat a Joan Maragall i en fou un seguidor, ja no tan solament literari sinó fins i tot esdevingué un amic íntim del poeta de «La vaca cega». L'epistolari de Joan Maragall és una bona prova d'això que exposem (4). Altrament la producció literària albertiana està força vinculada a les influències dels autors nòrdics i germanitzants. Salvador Albert se sentí d'alguna manera atret i àdhuc vinculat al pensament Ibsenià i mostrà en diversos articles la seva admiració per l'obra d'Henrik Frederic Amiel. Podem adonar-nos d'aquesta influència en dos dels assaigs crítics que el poeta i escriptor palamosí va fer sobre els dos autors esmentats. «El tesoro dramático de Henrik Ibsen» i «Amiel», ambdós assaigs, foren publicats a Barcelona l'any 1919 per les publicacions de «La Revista». Amb aquests dos estudis criticistes podríem aventurar-nos a situar i apropar Salvador Albert amb els corrents regeneracionistes del modernisme.

Entre altres gèneres Salvador Albert conreà sobretot el camp de la lírica. Altrament, en la seva producció no hi manquen les aportacions al camp del teatre, l'assaig narrativo-filosòfic i la novel·la. Pel que fa al camp de l'assaig de caire filosòfic podem assenyalar el volumet anomenat «Involució». Aquest constitueix ésser un recull d'escrits que Salvador Albert va escriure en la revista modernista «Joventut», els articles en qüestió evoquen ben bé la socarrel d'una filosofia existencial, una filosofia premeditada a l'abast de la mateixa vida quotidiana.

En el camp de la novel·lística, «Ideal» és com el mateix autor matisa textualment —modestíssima obreta— una aportació narrativa de grans valors sentimentals i àdhuc humanístics. Aquesta novel·la albertiana hom la podria analitzar i entroncar-la paral·lelament a tantes altres novel·letes modernistes que per llur senzillesa i brevetat no ascendiren a la galeria de les grans novel·les del moviment modernista de la literatura catalana (5).

En camp del teatre també fou motiu literari per a Salvador Albert; comptà amb publicacions i representacions d'obres de teatre com «Soldats de la Vida», drama en tres actes estrenat a Barcelona el 2 de desembre de 1903 al Circo Español. En llengua castellana hem d'assenyalar el drama «Dudas que matan», en tres actes i en vers, que es representà a la ciutat de Girona l'any 1891 en el circ Alvarez, teatre que s'havia aixecat a la Plaça de Sant Agustí. En el gènere més popular del teatre va escriure la comèdia «Lo despertar d'un cor», la qual va ésser guardonada als certamens de l'Associació literària de Girona.

L'obra literària de Salvador Albert tanmateix no és mancada de reculls de lectures populars. Amb aquestes ressenyes podem veure i apreciar en definitiva, els trets més significatius de l'obra prosaica de Salvador Albert. Encara que aquesta no sigui massa extensa, sí podem dir que llur prosaisme posseeix uns bons valors literaris i àdhuc encertats d'acord amb els cànons de la literatura de l'època.

ALBERT, POETA MODERNISTA

A Salvador Albert pel que fa a la poesia, l'hem de situar dins l'òrbita dels poetes maragallians i dins d'aquestes influències enormement lligat a la personalitat lírica de Joan Maragall. Com a poeta, a l'Albert l'hem d'anomenar poeta maragallian popular puix aquesta apreciació en el cas del poeta de la vila marinera seria la identificació més lluïda. Els seus poemes estan en definitiva amarats de la rosada maragalliana, altrament no exemptats d'humanisme, del mateix

(4) Vegeu epistolari de JOAN MARAGALL in **Obra Completa** 2 Vol., Biblioteca Perenne, núm. 4, Editorial Selecta, Barcelona, 1961.

(5) Novel·la de Salvador Albert impresa a Sant Feliu de Guíxols en l'estampa d'Octavi Viader al 1898.

humanisme emotiu d'Ausiàs March. Carles Riba ens el situà —cito textualment— «vora tots aquells poetes que han travessat la terra amb els ulls alts, vora Hölderlin, vora Leopardi». De llur obra poètica en minva brillantor, «Or mate» com diria Maragall. Malgrat estar sota l'influx de la poètica maragalliana, els versos de l'Albert posseeixen una pregonesa de sentiments. Salvador Albert en si fou un gran definidor de sentiments, d'emocions, de melangies, de tristor, etc.

Amor, sinceritat, emocions, feblesa, bonhomia, són un seguit de trets que donaren un relleu particular a la personalitat poètica de Salvador Albert. Albert se'ns presenta sempre com a poeta de gran humilitat. La manifestació de la seva poesia era clara, senzilla; el poeta de Palamós posseïa una òptica agudíssima pròpia del veritable copsador de sentiments. Intentà de donar a la poesia el caràcter que aquesta mereixia. Albert mateix va considerar imprescindible la personalitat poètica de cada autor. Era essencial per a ell que en cada poeta hi hagués una garantia lírica:

«Jo admeto totes les manifestacions de la poesia mentre siguin sinceres i espontànies. És a dir, originals, directament eixides de les veritables fonts d'inspiració» (6).

Octavi Saltor que és en l'actualitat qui ha realitzat el comentari més precís i més exhaustiu de la poesia de Salvador Albert, ens retreu de la personalitat del poeta mariner que aquest era certament «un reflexiu del sentiment». Ben tost el sentiment i les emocions impregnaren els versos albertians. Un dels reculls d'Albert el qual recull i reflecteix millor el sentimentalisme albertià és el llibre de poemes «Florida de Tardor» (1916-1917). Aquest recull és compost per una trilogia de temes en els quals s'hi evoca també un gran i profund sentit naturalista. Aquesta «Floraïsson d'automne», títol amb el qual consten els esmentats poemes a l'antologia d'A. Schneeberger, «Anthologie des poètes catalans contemporains depuis 1854», París, 1922, són un conjunt de visions que envolten el poeta i fixà en els versos d'aquest recull els elements més naturals de la terra. En el present recull, tot floreix en els ulls del lector amb gran brillantor. Albert ens hi destaca el naturalisme i l'encís tardoral. El poeta en aquest recull ens palesa llur més pregon sentimentalisme. Un fragment del poeta «Terra endins» pot il·lustrar ço que estem dient:

(6) Fragment del Discurs Presidencial dels Jocs Florals de la ciutat de Girona, any 1909.

TERRA ENDINS

I

Ma finestra cobreix un ametller
molt vell en anys, molt jove en sa florida.
Vista al lluny, a través del blanc dossier,
la neu dels cims m'apar esmorteïda.

En aquest jorn d'hivern boirós i trist,
sota l'albor de les florides branques,
tot enyorant el sol que avui no he vist,
passo, en repòs extàtic, hores blanques.

II

La flor de l'ametller
és el somris primer
de l'hivern que present la primavera;
és un somris de neu
alegre, però breu
d'una esperança que, morint-se, espera.

III

La blanca i pura flor de l'ametller
com flaire i com somriu
en mon jardí soliu.
Oh! allunyada, en ple camp, de tot racer
Gaia innocent i confiada viu
fent així de l'hivern el seu estiu.

IV

A fora, brilla el llamp
en mig la nit
i el vent llença un llarg clam
adolorit.

Sol vetllor vora el foc
en l'ampla llar
d'un soc a l'altra soc
va mon esguard.

Cada tió reviu
mentre es consum
com sota el sol d'estiu
i floreix llum.

Els poemes de «Terra endins», «Vora el mar» i «Amors» constitueixen la trilogia d'aquesta bella «Floraïsson d'Automne».

«Les hores que Tornen», és un altre dels reculls de poemes de Salvador Albert, en el qual se'ns segueix mostrant i oferint la visió contemplativa, pregonament contemplativa de les circumstàncies que l'envolten. En aquest aplec el poeta apunta vers la contemplació amorosa de la vida, l'exaltació dels elements de la natura i es continua inspirant en el cant a l'estimada. A «Les hores que tornen» es reafirma una vegada més l'esperit contemplatiu del que fou gran poeta de la vila empordanesa de Palamós. En

aquests poemes s'aprecia el «constant balanceig entre la realitat i el somni» tal i com ho valorà Rafael Tasis en el llibre «Un segle de Poesia Catalana».

«Opals» constitueix el quart volum de l'obra poètica albertiana. Aquest breu recull de poemes és ben bé i com el mateix poeta determina: un conjunt de «rima d'amor i d'enyor». Tota la temàtica d'aquest recull gira vers l'incansable tema albertià: el tema de l'amor. L'amor era per al poeta mariner el motiu essencial de la seva inspiració i versificació. Aquest tema com el mateix poeta diu va esdevenir la veritable musa de llur inspiració: «L'amor és per a mi el meu mal i el meu remei». En «Opals», l'amor és sentiment d'alliberació i alhora l'espínós dolor. L'Albert en aquest recull ens retreuré a aquesta temàtica amb molta freqüència.

Els valors de la poètica albertiana, són constants interaccions entre l'emoció i els sentiments al mateix temps associats al fruit de l'observació de les menuderies que l'envoltaven.

CONFINS I AFINITATS

«Confins» podríem dir que és un dels llibres més optimistes de la poesia de l'Albert, per tal com aquest va ésser escrit en uns moments de gran quietud espiritual del poeta.

«Afinitats» és el darrer volum de l'obra poètica del líric de Palamós. Aquest llibre li fou publicat l'any 1929. Els poemes d'aquest volumet són curts i d'una gran varietat temàtica.

En definitiva, l'observació de la poètica albertiana va paral·lela a l'obra poètica de Joan Maragall. La seva obra poètica —com precisà Joan Ruiz i Calonja en la seva «Història de la Literatura Catalana»— porta inherent un cert republicanisme. En aquest compendi de literatura de Ruiz i Calonja se situa Salvador Albert com un dels poetes que van assolir el maragallisme per a concebre llur obra poètica. L'Albert fou, doncs, en definitiva un d'aquests poetes anomenats maragallians populars. L'esperit que el poeta portava en el seu interior no era més que un gran amor envers la Catalunya de la seva època. En les darreres paraules del discurs presidencial dels Jocs Florals de Girona, l'any 1909, veiem com el poeta es preocupa i neguiteja pel present i pel futur esdevenidor de la poesia i de les noves generacions de poetes:

«Ah jo pregunto amb l'enyorança més profunda i més greu, quan sorgirà la Catalunya nostra, la Catalunya bella, terra de promissió, terra de poesia? Tombem Oh! poetes, la Catalunya dels nostres grans amors, la Catalunya rica i plena. Doneu-nos-la, però sens cops de falç. Doneu-nos-la amb cants enlairadors, veus de fortesa, amb amorosa alegria, llavor de sanitat. Canteu Poetes!».

Hem apuntat ara i adés els trets literaris més significatius d'un poeta i d'un polític de les nostres comarques, l'obra del qual ha caigut en el racó de l'oblit, però en definitiva Salvador Albert aportà una producció humil i alhora important per a copsar la producció prosaica i poètica d'un autor el qual se l'ha encotillat en el grup de poetes menors del modernisme català.

BIBLIOGRAFIA DE SALVADOR ALBERT

- AMIEL: Volum d'assaig sobre el poeta i moralista suís Henry Frédéric Amiel. Publicacions de «La Revista», 1919, Barcelona.
- AFINITATS: Recull de poemes Editorial Gustau Gili, Barcelona, 1929.
- DE MI JARDIN: Recull de poemes en castellà, Fidel Giró, impressor, Barcelona.
- DUDAS QUE MATAN: Drama en tres actes i en castellà, versificat. Representat a Girona l'any 1891 al Circ Alvarez. Teatre que s'havia aixecat a la Plaça de Sant Agustí.
- INVOLUCIO Volum d'assaig narrativo-filosòfic que van aparèixer alternadament en la Revista «Joventut». Foren també publicats en forma de llibre l'any 1908 a l'estampa d'Octavi Viader, de Sant Feliu de Guíxols.
- IDEAL: Novella publicada l'any 1898 a l'estampa d'Octavi Viader de Sant Feliu de Guíxols.
- LES HORES QUE TORNEN: Recull de poemes precedits d'un pròleg de Lluís Via, publicats a Barcelona per la Il·lustració Catalana, 1920.
- SOLDATS DE LA VIDA: Drama en tres actes estrenats a Barcelona el 2 de desembre de 1903 al Circo Español.
- SOLADA DE CONTES: Recull de Contes dedicats a Isern Dalmau, Lectura Popular.
- LO DESPERTAR D'UN COR: Comèdia en un acte, obra inserida en el repertori dels Certamens de l'Associació Literària de Girona, 1872-1901.
- FLORIDA DE TARDOR: Recull poètic, 1918.
- CONFINS: Recull de poemes de 1921, Publicacions Empordà, Barcelona, 1921.
- OPALS: Recull de poemes. Aplegats en el volum antològic, Biblioteca literària, Llibreria Catalònia, Barcelona, 1926.
- LAS MEJORES POESIAS LIRICAS DE LOS MEJORES POETAS, XXXVIII, Barcelona, Editorial Cervantes.
- MES ENLLA: Recull de poemes, 1925.
- EL TESORO DRAMATICO DE HENRLK IBSEN: Assaig crític, Ed. Minerva, Barcelona.
- LA CABELLERA RUBIA: Poema inèdit escrit en castellà.
- LES DARRERES FULLES: Recull de poemes en català (inèdit), 1929-1938.